

Петър Берон на 60 години

Владимир БЕШКОВ

На 14 март 2000 г. изтъкнатият български зоолог Петър Берон, доктор по биология, старши научен сътрудник и директор на Националния природонаучен музей, навърши 60 години. От първата му научно-популярна публикация - за горската улулица, написана въз основа на собствени проучвания върху храната на този вид, ни делят 45 години. През тях Берон стана световно известен учен с над 60 научни публикации, някои от които с капитално значение, на стотици научно-популярни статии и пътеписи. Десетки са и статиите му по въпросите на общественно-политическото развитие на страната ни през последното десетилетие, когато той дълго време бе в центъра на историческите събития, настъпили с промените през 1989-1990 г.

Трудно е да се изброят всички области на зоологията, в които - винаги успешно - се е изявявал Петър Берон, но ще започнем с три - пещерната фауна, високопланинската фауна и акарологията. Когато в края на петдесетте години той поднови системното проучване на българската пещерна фауна, познанията ни за нея бяха твърде оскъдни. За няколко години съвсем младият Берон, сам или с колеги, посети няколко стотици пещери и пропасти, пръснати навред из страната, откри някои неизвестни дотогава. Пътуваше често при лоши битови условия, с всевъзможен превоз, много често - пеш. Събра хиляди пещерни организми, потърси и намери сътрудничеството на най-видни европейски специалисти по всички групи, които бе събрал и заедно с Васил Георгиев написа и издаде във Франция своя "Очерк върху пещерната фауна на България". През всеки пет години и досега той публикува "допълненията" към този труд, отразяващи новите сведения за фауната на пещерите, събрани от него и от други пещерници. Днес уверено можем да кажем, че България е не само от страните с богата пещерна фауна в Европа, а и че е една от добре проучените в това отношение страни. Голяма заслуга за това има Петър Берон.

"Високопланинските" интереси на Берон се зараждат още в детската му възраст, когато с родителите си се качва на витошкия Черни връх.

Следват Пирин, Рила, Балкана, Корсиканските планини, Пиренеите, Монблан, снежните върхове на Мала Азия и Иран, Олимп, Камерун, планините на Нова Гвинея, Килиманджаро, Рувензори, вулканите на Мексико и Индонезия, Андите, Хималаите, Фуджияма ... и доста често - малкото, но красиво връхче Половрак над Долни Лозен, откъдето се виждат и Рила, и Стара планина, и Витоша, пък и блоковете в квартал Дианабад, в един от които е книгохранилището му, използвано и за жилище. При всичките си безбройни пътувания из целия свят, той винаги носи изкаляния си пещерен костюм, каската, батериите и въжето за пещерни прониквания, а понякога ледокопа и котките за изкачване на високи планини. Върховете не са самоцел (но никак не се отказва и от връхната точка!), тъй като основното е събирането на високопланинска фауна. Вниманието му е насочено най-много към паякообразните, мокриците и стоногите. Днес близо 70 вида и 4 рода животни - предимно пещерни и високопланински - са наречени на негово име и това е напълно заслужено, защото са събрани с безброй трудности, студ, глад, умора, често - с лични средства, с надхитрявания на престараващи се митничари, решили, че изнасянето на стоножки и паяци подкопава суверенитета на страната им. Най-забележителното е, че всеки път, след многомесечни патила в най-затънтените кътчета на планетата, Берон се връща жив и здрав, винаги с изпочупен, изгубен или поокраден багаж, често с окаян външен вид, но стотиците му стъкленици с животинки са в изрядно състояние, здрави, етикетирани, опаковани така, като че ли ги е пренесъл от някой съседен музей от другата страна на булеварда.

Акарологията е третата страст на Берон. Най-много го интересуват паразитните акари, но отлично "плува" във всички части на необятното "море" от кърлежи, включващо десетки хиляди видове. Познанията му върху безкрилите мухи и други ектопаразити се зародиха покрай задълбочените му проучвания на прилепите в България, където той направи съществени приноси.

Берон е и отличен познавач на зоогеографията. Той бе вец в тази наука и много преди да започне да чете лекции във висшите учебни заведения, защото е обогатил огромните се книжни познания с посещения на всички зоогеографски области. Видял е в природата, в зоологическите градини и в музеи стотици животни, за които повечето от нас знаят от книгите и филмите, а други не са и чували за съществуването им. Особено добри са познанията му за Афротропичната зоогеографска област, тъй като 3 години от живота му преминаха в резерватите на Нигерия, където бе на работа.

Днес Берон е на върха на творческите си сили, а може би и малко преди него. Той е директор на Националния природонаучен музей, председател на Българската федерация по спелеология (и същевременно - действащ

пещерняк, наред с по-младите пещерняци), председател или член на няколко дружества за приятелство и културно сътрудничество с далечни и близки страни (главно в тропическите райони), активен общественик, винаги с ясна родолюбива позиция. На бюрото му чакат няколко десетки недовършени научни трудове, идеи за още толкова напират в главата му. Никой не вярва на клетвите му, че скоро ще прекрати пътешествията си в далечни страни и ще стане "сериозен кабинетен учен". Такива могат (ако искат) да станат неколцина му млади колеги и последователи в музея, ако започнат да обработват стотиците хиляди животинки, събрани от него и съхранени в десетината железни шкафа пред кабинета му. Материал има за няколко поколения! Примерът на Берон - пътешественика, обаче е много силен, затова раздвоението между младите колеги е много голямо. И дано си останат такива!

Да пожелаем на Петър Берон само здраве и дълъг живот е малко. Нека, освен тях, да обиколи малкото останали интересни кътчета по света, да завърши започнатите и замислените трудове, да бъде винаги сред старите си и млади приятели, кошто, въпреки, че се смеят на битовите му несполуки по време на пътуванията, го обичат и уважават все повече и повече!